

BESPREKINGEN.

R. KRETSCHNER, *Geschichte des Blindenwesens vom Altertum bis zum Beginn der allgemeinen Blindenbildung*. 1925. Druck und Verlag der Oberschl. Gesellschaftsdruckerei m. b. G. Ratibor.

De schrijver heeft in dit werkje getracht de geschiedenis der blinden, wat betreft hun plaats in de samenleving, in korte trekken weer te geven. Hij heeft het vraagstuk, dat inderdaad vele zijden vertoont, van alle kanten bekeken en van de vroege oudheid af tot den tijd, dat de blindenzorg overheidstaak werd, geeft hij ons een overzicht, dat tegelijk ons een blik laat werpen op allerlei andere gebreken. Het boek bevat de volgende hoofdstukken: De blinde in de oudheid. Blindenverzorging in de christelijke landen. De blinde als zelfstandige persoonlijkheid. De blinde juridisch beschouwd. Het blindmaken als straf. De oudste blindenliteratuur. De ontwikkeling van het blindenschrift. Beroemde blinden. Het eerste blindenonderwijs in de 17de en 18de eeuw. De stichting van het eerste blindeninstituut (VALENTIN HAÜY). Het begin der algemeene blindenverzorging. Oorzaken voor het late begin der algemeene blindenverzorging. Bovendien is het werkje versierd met de volgende platen: PETER BREUGEL'S „De blinde bedelaars” (1560); een photo van Russische blinde muzikanten en REMBRANDT'S „Blindmaken van SIMSON” (1636).

Het boekje laat zich aangenaam lezen en hoewel verschillende hoofdstukken voor uitbreiding vatbaar zijn, is het geheel een kostbare aanwinst voor de blindenliteratuur, te meer daar talrijke literatuurverwijzingen het mogelijk maken zich zelf verder te oriënteren.

F. M. G. DE FEYFER.

LITERATUUR-OVERZICHTEN.

L'illustrazione medica Italiana, Anno VII (1925).

BILANCIONI. *La voce della donna*. — De vrouw heeft meer behoefte om te praten, is meer zangerig, minder schrijverig dan de man. Op hoogen leeftijd is de vrouw vaak spraakzaam, de man zwijgend en in zich zelf gekeerd. KANT oordeelt, dat de vrouwen tot krankzinnigheid komen door haar babbelsucht. Woord en schrift zijn uitingen zoowel van het denken als van het gevoel. Een mannenbrief nu, is niet veel meer dan een rapport, een brief van een vrouw is waarlijk een fotografie van haar gevoelens. De stem houdt verband met de geslachtsorganen. Op het hooren van haar stem, spreekt DEMOCRITES, het meisje, dat hij gisteren nog meisje had genoemd, aan als vrouw. HAVELOCK ELLIS meent, dat tijdens de menstruatie de zangeressen ietwat heesch zingen, LENNOX BROWN dat zij dan last hebben van zakken, doch wel zeker is, dat in dien tijd de stem, juist als bij een lichte ruziehysterie niet zoo krachtig is als gewoonlijk. Volgens PARENT DUCHATELET krijgen prostituées een mannelijke stem en een mannelijken bouw van de larynx. De vrouw heeft meer invloed op de taal dan de man. Terecht spreekt men van moedertaal. En vindt men niet vaak op meisjes-ateliers een eigen taaltje en nieuw gesmeede woorden?

BILANCIONI. *La voce della donna*. — Wij weten, dat de vrouw in de school, als leerares een hoogen trap van volkomenheid kan bereiken. Kan zij nu ook op het spreekgestoelte den man evenaren? Geenszins. In het algemeen bereikt de man zijn

doel, door strijdend stuk voor stuk te veroveren, de vrouw echter strijdt maar door, verwachtend, dat de overwinning haar te eeniger tijd in den schoot zal vallen. Op het spreekgestoelte nu moet men veroveren, maar even noodzakelijk is climax, men moet in vuur geraken. Zijn er bijv. in het begin van de rede bij den redenaar per minuut 22 ademhalingen en 57 polsslagen, dat wordt op het eind respectievelijk 20 en 76. Op dat tijdstip vaart een vrouw niet meer, doch drijft op haar bezieling. Ook haar stem begint haar nu in den steek te laten, slaat over, wordt ietwat krijshend en gillend, en de gewenschte overweldigende indruk op het publiek blijft uit.

VEDRANI. *La newolue nella medicina moderna*. — Omstreeks 1700 schreef REDI over den proteus syphilis. „Wanneer sterke geneesmiddelen tegen de syphilis zijn aangewend, zoodat de smetstof geheel vernietigd schijnt, blijft er menigmaal in het lichaam toch nog iets smetstof achter, die later aangroeit en zijn verwoestende werking ontvouwt”. Onze tijd beproeft nu door enting van malaria- of recurrensgift die late lues meester te worden.

VEDRANI. LUDOVICO ANTONIO MURATORI. — De bliibliothecaris MURATORI heeft in het begin van de achttiende eeuw ook een boekje geschreven over de kracht der menschelijke verbeelding. Hoewel het werk van een leek, zijn zijn opmerkingen over psychische besmetting, over scupule menschen, over hysterische aanvallen, welke men niet aan den duivel moet toeschrijven, over het algemeen goed.

GUALINO. *Il delirio di BONIFAZIO VIII*. — In 1303 nog geen maand, nadat hij voor den kreet „dood aan den paus” uit Rome moest vluchten, stief paus BONIFACIUS VIII. Het gerucht liep, dat hij als een dolle hond en zonder godsdienst was gestorven, want de laatste 3 dagen van zijn leven had BONIFACIUS zich in den arm gebeten, kwam het schuim hem voor den mond, stiet hij zich het hoofd tegen den muur en greep hij naar de omstanders. Daarbij weigerde hij het toegereikte kruisbeeld en als men den naam Maria noemde, zei hij leelijke dingen van Marietje. Hoogstwaarschijnlijk was BONIFACIUS in een toestand van uraemisch delire. Marietje was een rijdier uit zijn stoeterij en uit de rekeningen blijkt dat de paus de laatste paar jaren geregeld urinedrijvend bronwater had gebruikt zooals aan steenlijders wordt voorgeschreven.

VEDRANI. *In memoria di CHARCOT*. — Omdat van geneeskundige zijde beweerd werd, dat hij de grande hysterie in de Salpetrière kunstmatig te voorschijn riep, deed CHARCOT op het college de moeders omstandig verhalen, op welke wijze haar dochter zich bij den hysterischen aanval thuis gedroeg en verkreeg dan een beschrijving, die vrijwel op de grande hysterie paste. Ten overvloede verwees CHARCOT naar het boek van zijn assistent RICHER, een verzameling van gevallen van grande hysterie uit alle landen en tijdperken.

MASINI. *Il marchese DE SADE*. — Knap van uiterlijk, hoewel wat bleek, geestig, flink officier, huwde de markies DE SADE in 1763 op 23-jarigen leeftijd, doch al spoedig bleek hij vrije liefde en vrije wreedheid, om zich daartoe op te wekken, te huldigen. Telkens kwam hij in aanraking met de justitie en niet dan met groote moeite wist zijn invloedrijke familie hem langen tijd buiten de gevangenis te houden. Tenslotte werd hij in de Bastille opgesloten en schreef daar een boek „Over de ongelukken, die deugdzaamheid over den mensch brengt”. In den revolutietijd werd hij ontslagen en werd de markies volbloed revolutionnair, ijverde voor het sluiten der kerken. Tenslotte kreeg hij een plaats in het krankzinnigengesticht, waar hij tooneelvoorstellingen ging leiden, waaraan door den minister een eind werd gemaakt. Hij stierf op 65-jarigen leeftijd.

PORTIGLIOTTI. *La morte di MARGHERITA DI BRABANTE*. — December 1310 betrad Keizer HENDRIK VII van Luxemburg, vergezeld van zijn gemalin MARGARETHA VAN BRABANT met een groot leger den Italiaanschen bodem. Zijn komst, door DANTE hoopvol begroet, bracht Italië geen vrede, doch grooter onrust, het keizerrijk geen versterking maar verzwakking. Bij het beleg van Brescia ging een doodelijke ziekte van de paarden op de manschappen over, waaraan tienduizend bezweken, waaronder 's-Keizers broeder. Groote blijdschap heerschte er dan ook, toen men in October 1311 Genua met zijn gezonde lucht kon binnentrekken doch na enkele weken werd de Keizerin ziek en stierf. De geleerdste dokters verklaarden dat zij

aan de Bresciaansche ziekte overleed, welke bij de Keizerin ongewoon lang latent was gebleven. De keizerin werd te Genua begraven. De keizer trok naar Rome, waar hij gekroond werd en op den terugtocht stierf ook hij in den zomer van 1313. Zijn lijk werd te Pisa begraven, doch op zijn uitdrukkelijk verlangen werd zijn hart te Genua bij zijn overleden vrouw te rusten gelegd.

MORSELLI. *L'ambivalenza negli stati psichici e nell'espressione*. — Het gelijktijdig aanwezig zijn van twee tegenstrijdige gevoelens, de zoogenaamde ambivalentie van BLEULER was reeds vroeger enkelen niet ontgaan. De psychanalyse maakt aanspraak op deze ontdekking, doch meer recht kunnen doen gelden MANTAGAZZA en vooral LEONARDO DA VINCI, die in zijn afbeelding van Johannes den Dooper onmiskenbaar de ambivalentie heeft tentoongespreid.

J. J. VAN DER KLEIJ.

Janus. Archives internationales pour l'Histoire de la Médecine et la Géographie médicale. Trentième Année. Deuxième Livraison, Mars-Avril 1926.

G. B. GRUBER. *Abrisse aus der Geschichte der Mainzer medizinischen Fakultät von JOHANN GRÖSER*. (Schluss). — Bevat aantekeningen bij het opstel der vorige aflevering.

E. WICKERSHEIMER. *La médecine chez les Cisterciens de Maulbronn au XVe siècle*. — Deze abdij, gesticht in 1146, is een der fraaiste gebouwen in Wurtenburg. In 1430 werd er een ziekenhuis gesticht, terwijl SUDHOFF twee pestgeschriften aan het licht bracht, die hier geschreven werden. De schrijver deelt aangaande deze handschriften bijzonderheden mede, die voor een uittreksel ongeschikt zijn.

J. ALMKUIST. *Zur Geschichte der Circumcision*. — Zeer lezenswaardige, overzichtelijke verhandeling, in welke alle bekende vormen der besnijdenis besproken worden. (Infibulatio, kynodesme, mica-operatie enz.) maar die geen nieuwe feiten aan den dag brengt.

Isis. International Review devoted to the History of Science and Civilization. No. 26. (Vol. VIII (2)). May 1926.

G. SARTON. *A brief but urgent appeal to the friends of Isis and of the H.S.S.* — Noodkreet van den uitgever, aangezien inkomsten en uitgaven elkaar niet dekken, en de kosten van het drukken der zich steeds vermeerderende kopie de inkomsten overtreffen.

G. SARTON. *Sur la tolérance intellectuellen*. — De ziekte der geleerden, filosofisch beschouwd. De schrijver wijst er op dat de hoogste roeping van den geschiedkundige is de wetenschappelijke verdraagzaamheid te bevorderen en daardoor de grenzen te vervagen, die de geleerden, hetzij als individu, hetzij als genootschap, van elkander scheiden.

C. SCHOY. *Behandlung einiger geometrischen Fragepunkte durch muslimische Mathematiker*.

L. THORNDIKE. *The manuscript Text of the Chirurgia of LEONARD OF BERTIPAGLIA*. — LEONARD VAN BERTIPLAGIA was hoogleeraar te Padua, waar hij de heilkunde leerde naar de derde, vierde en vijfde Fen van den vierden Canon van AVICENNA in de eerste helft der 15de eeuw. Zoowel in de LAURENTIUS-bibliotheek te Florence, als in de SLOANE-verzameling van het Britsch museum bevinden zich de handschriften, die kort na de uitvinding der boekdrukkunst gedrukt werden met wijzigingen, wier beschrijving men in dit opstel vindt. De medegedeelde casuïstiek is de kennismaking waard.

L. THORNDIKE. *Another treatise by BARNABAS de Riatinis of Reggio*. — Mededeeling van een handschrift van BARNABAS in de LAURENTIUS-bibliotheek te Florence getiteld „*De naturis et qualitatibus alimentorum*” van 1338. Het was blijkbaar aan ALBERTOTTI onbekend.

T. L. DAVIS. *The autobiography of DENIS ZACHAIRE*. — DENIS ZACHAIRE, „Gentilhomme Guiennois” vermoedelijk een pseudoniem, deed voor de alchemie, wat CERVANTES deed voor de dolende ridderschap. In zijn „*Opuscule tres-excellent, de*

la vraye philosophie naturelle des Metaux”, dat in 1567 te Antwerpen verscheen, in alle talen (Engelsch uitgezonderd) werd vertaald en nog in 1774 den herdruk waard geacht werd, geeft hij het leven van een goudzoeker, die steeds maar offert en op zijn huwelijksreis vermoord wordt door den minnaar zijner vrouw. Het tweede gedeelte is gewijd aan de alchemie.

H. G. BÉVENOT. *The Weingarten Planetarium* (2 Pl.). — Beschrijving van astronomische muurschilderingen, aanwezig in het laat-gothische klooster van de Weingarten-abdij nabij het meer van Constance. De oudste dateert uit de 16de eeuw.

W. LOREY. GUSTAR ENESTROEM (1852—1923). — Levensbeschrijving van een der baanbrekers op het gebied van de geschiedenis der wiskunde in Zweden.

F. CAJORI. W. W. ROUSE-BALL (1850—1925). — Levensbeschrijving van dezen bekenden wiskundige te Cambridge, wiens „*Short history of Mathematics*” vele malen herdrukt werd.

F. CAJORI. *A notable case of Finger-reckoning in America*. — Beschrijving van het boekje „*Astronomica, y Harmoniosa Mano*” van den priester BUENAVENTURA FRANCISCO DE OSSORIO dat in 1757 te Mexico verscheen. Het behelst een methode om met de vingers van de linker hand de data van de feesten in den Christelijken kalender te berekenen.

S. D’IRSAY. *Notes to the origin of the expression „Atra Mors”*. — Aan de pestepidemie van 1348—1349 werd den naam gegeven van „Atra Mors”. De schrijver gaat na wanneer het woord „ater” het eerst als zoodanig gebruikt werd.

G. SARTON. *Medallic illustrations of the history of science*. — Afbeeldingen met korte beschrijving van gedenkpenningen voor M. E. CHEVREUL (1786—1889), J. H. VAN ’T HOFF (1852—1911), A. M. AMPÈRE (1775—1836), O. MONTELIUS (1843—1921) en J. H. FABRE (1823—1915). Deze reeks wordt vervolgd tot honderd en is uitsluitend gewijd aan geleerden der 19de en 20ste eeuw.

F. M. G. DE FEIJFER.

FEUILLETON.

EEN GEVAL VAN TWEELINGGEBORTE NA DEN DOOD DER MOEDER.

Dank zij de vriendelijke inlichtingen van den heer G. VAN KLAVEREN, adjunct-commies aan het Utrechtsche gemeente-archief, ben ik in staat onderstaande notarieele acte mede te deelen, één van de niet minder dan vier in het gemeente-archief aanwezige en over het geval opgemaakte acten, die in de hoofdzaken met elkander overeenkomen:

„Op huynen den vijffden dach Octobris ouden stijls des jaers XVI c. drie ende dertich, compareerden voor mij, WILLEM VAN GALEN, openbaer notaris bij den E. Hove Provinciael t’ Utrecht geadmitteert, in ’t bijwesen der nabenoemde getuygen, WILLEMTGEN AERTSDR. VAN WIJCKERSLOOT, huysfrouwe van JAN CORNELISS STULTINGH, oudt ontrent vijff ende tsestich, ende JANNEGEN WILLEMSDR, oudt een ende dertich jaren; verclaerden ende attesteerden bij vrouwe waarheyt in eedts plaetse (ten versoecke vande E. hoochgeleerde Mr. THIMAN VAN GESSEL der medecijnen doctor, binnen Utrecht) warachtich te zijn, sulcx volcht:

dat zij, comparante, op den XXIX en Septembris ouden stijls lestleden, wesende Sondach, ten huysse van CORNELIS JANSS, staende ontrent de Giltbrugh buyten Utrecht, bevonden hebben MARICHGEN WILLEMS, desselfs CORNELIS huysfrouwe, swangbaer van kind te zijn, oock sulcx dat zij, MARICHGEN (in barens noot, voldragen ende op hare reeckeninge van verlossinge wesende) op dage voorss. ten twee urhen naer noens off daer ontrent, sonder van de vrucht verlost te zijn, deser werelt is overleden, vóór welck overlijden d’ voorn. WILLEMTGEN AERTS aen de vroetvrouwe (aldaer present ende versocht) aff vraechden, off egheen kint voor-